

משפטים

מוצא ע"י תלמידי הפקולטה למשפטים האוניברסיטה העברית בירושלים

העורכים

דוד גליקסברג, דורון נוימן

חברי המערכת

יהושע איכנבויים, טל בנר, צבי הדר, אלון הראל, אלקס הרטמן, גד ויסקינד,
נטע זיו, צבי זילברטל, איל זמיר, שרית ינובסקי, אסף פוזנר, דוד פוקס

מורה מיינץ

פרופ' ש"ז פלר

עורך הלשון

רפאל יוליוס

מזכירת המערכת

יעל ברדז'יק

כרך יא, חוברת 1 — שבט תשמ"א, ינואר 1981

חוברת זו יוצאת לאור בתמיכת :

הקרן להנצחת זכרו של המשפטן הדגול פרופ' הנס קלזן ז"ל

הקרן שהוקמה על-ידי מר דוד אמיד ובניו,

הקרן להנצחת שמו של ד"ר אברהם רוזנטל ז"ל,

ממוריה המחוברים של הפקולטה

תודתנו נתונה לפקולטה למשפטים, למשרד המשפטים, ללשכת עורכי הדין.
ולכל שאר האנשים והגופים התומכים ב"משפטים".

כתבי-יד יש להגיש בחמישה עותקים למערכת "משפטים"

הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית, הר הצופים,

ת"ד 24100, ירושלים, טלפון (02)882550

המערכת פתוחה לקהל

ביום א' בין השעות 13.00—15.00

ביום ג' בין השעות 08.00—10.00

ביום ד' בין השעות 13.00—15.00

ביום ה' בין השעות 16.00—18.00

אין המערכת מחזירה כתבי-יד שלא נתקבלו לדפוס

את כתב העת ניתן לרכוש במשרדי המערכת ובמקומות הבאים :

כדי, יפו 31, ירושלים ; לודביג מאיר, שלומציון המלכה 4, ירושלים ;

בורסי, אחד העם 20, תל-אביב ; סידי, שמריהו לוי, חיפה.

נדפס בדפוס אלפא, ירושלים

MISHPATIM appears with the generous help of the following:

The endowment fund in memory of the great lawyer

Prof. Hans Kelsen

The endowment fund established by

Mr. David Amid and Sons

**The endowment fund in memory of the distinguished teacher of the
Faculty of Law, Hebrew University of Jerusalem,**

Dr. Avraham Rosenthal

**MISHPATIM gratefully acknowledges the financial assistance of the
following institutions: The Faculty of Law, Hebrew University of
Jerusalem; The Ministry of Justice of Israel; The Israel Bar
Association.**

Alpha Press, Jerusalem

MISHPATIM

THE LAW REVIEW OF THE STUDENTS, FACULTY OF LAW
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

Editors

D. Gliksberg, D. Neumann

Editorial Board

T. Band, I. Eichenbaum, D. Fox, Z. Hadar, A. Harel, A. Hertman,
A. Posner, G. Wiskind, S. Yanovski, E. Zamir, N. Ziv, Z. Zylbertal

Faculty Adviser

Prof. S.Z. Feller

Style Editor

R. Jullus

Secretary

Y. Beredjick

Manuscripts should be submitted to the Editor, MISHPATIM,
Faculty of Law, Hebrew University, Mt. Scopus,
P.O.B. 24100, Jerusalem, Tel. (02) 882550

The office is open Sunday 13.00–15.00; Tuesday 08.00–10.00;
Wednesday 13.00–15.00; Thursday 16.00–18.00

Manuscripts which are not accepted for publication will not be returned

עשור ל"משפטים"

לפני כחודשיים הופיעה החוברת האחרונה של הכרך העשירי. זהו ציון דרך חשוב בחייו של כתב עת, ובעיקר אם אנחנו מביטים במה שהושג בעשור זה.

אין ספק, שכתב עת זה הצליח לרכוש לעצמו מוניטין, ואין זו הגזמה לקבוע שהוא נחשב בין הטובים בארץ, אם לא הטוב ביותר. על כך תעיד העובדה שהוא מצוטט יותר ויותר בידי שופטים, עורכי דין, מורים מפקולטאות אחרות, ואף בפסקי הדין של בית המשפט העליון. הכל מודים בלא היסוס: "משפטים" הוא סיפור של הצלחה מהירה, והוא כתב העת המוביל. למעשה ממלא "משפטים" היום תפקיד מרכזי במחקר המשפטי האמיתי בארץ. כתב עת זה, המנוהל בעיקר בידי התלמידים המצטיינים של הפקולטה, מקפיד על רמה, גם במחיר של מצבים לא נוחים, שבהם מחזירים התלמידים מאמר למוריהם! נעשה מאמץ כביר כדי להגיע למצב כזה, שבו נחשב פרסום מאמר ב"משפטים" להישג של ממש.

מובן, שדברים אלה הושגו הודות למאמצים רבים, הן של התלמידים כחברי המערכת והן של הפקולטה כגוף, אך גם של המורה המייעץ, ובשנים האחרונות ברצוני לציין באופן מיוחד את תרומתו של פרופ' ש"ז פלר כמורה מייעץ.

אין כיום משרד רציני היכול שלא להזדקק לכתב העת, ואתה מוצא אותו כבסיס של כל ספרייה משפטית. אנו מקווים ש"משפטים" ימשיך לפרוח, לפרסם מאמרים רבים וטובים, מפרי עטם של מורים, חוקרים, שופטים, עורכי דין ותלמידים.

פרופ' ק' קליין
דיקן

*

כתב העת "משפטים", החוגג עשור להיווסדו, נועד בעיני הוגיו ומקימיו — מורים ותלמידים כאחד — למלא מטרות מספר. הראשונה בהן היא להוות מכשיר לחינוך המשפטן בפקולטה. חברי המערכת — כולם תלמידים מצטיינים — דנים ברשימות המתקבלות, כדיון סמינריוני לכל דבר ועניין.

הם מעירים הערות ענייניות וטכניות ; הם בודקים מראי מקומות ; הם נעזרים במורה מייעץ. בסופו של התהליך עליהם לקבל החלטה, אם הרשימה ראויה לפרסום, כאשר העיקרון המנחה אינו מעמדו של הכותב, אלא רמתו של הכתוב. תהליך זה אין טוב ממנו לפיתוח חשיבתו של המשפטן, ולעיצוב יושרו האינטלקטואלי. המטרה השנייה היא לקיים במה להגות משפטית, אשר תוכל לארח לא רק רשימות בעלות אופי מעשי ויומיומי – להן פתוח בעיקר כתב העת "הפרקליט" – אלא אף ובעיקר רשימות בעלות אופי תיאורטי-היסטורי, הנותנות את העומק להוויה המשפטית. במה זו פתוחה לתלמידים – אם ככותבי מאמרים ואם ככותבי "אגב הפסיקה" – ולביקורות כאחד.

אין לחדד, כי חששות רבים ליוו את המפעל בתחילתו. היו אלה לא רק חששות בעלי אופי חומרי – הימצא הכסף להחזקת כתב העת, הימצא תלמידים, הבאים וחולפים, שיתמידו ויבטיחו המשכיות ? – אלא גם בעלי אופי עיוני : היוכלו תלמידים לבחון ולבקר עבודה מדעית של זולתם ? האם רצוי הוא כי תלמידים "ישפטו" את מוריהם ? הניתן להבטיח רמה נאותה ? עתה, משחלפו למעלה מעשר שנים מאז נוסד כתב העת, ניתן לומר כי חלק ניכר מהחששות לא התאמת, וחלק מירבי של המטרות הוגשם. עשרה כרכים של "משפטים" מעידים על המשכיות והתמדה, וקרן שהוקמה על ידי הפקולטה ובזכות תרומות מן החוץ מבטיחה בסיס כלכלי איתן לעתיד. כתב העת קבע רמה מדעית גבוהה, אשר מצדה הציבה סטנדרטים ראויים גם לכתבי העת שנוסדו אחריו – "עיוני משפט", "מחקרי משפט". במה זו נפתחה לכתובה מאורגנת אשר העמיקה את ההבנה למשפט בכלל ולמשפט הישראלי בפרט. אך טבעי הוא כי "משפטים" הפך בן-בית בפסיקתם של בתי המשפט. עם זאת, מטרה אחת לא הוגשמה במלואה : הפעילות של התלמידים ככותבי רשימות בכתב העת אינה מספיקה. מקווה אני כי בעשור הבא תישמר הרמה המדעית ותגבר פעילותם של התלמידים בעיצוב דמותו של כתב העת, ויישמר ייחודו של "משפטים", כנכס של הפקולטה וכפנינת חן בין כתבי המשפט בישראל.

פרופ' אהרן ברק
שופט בית המשפט העליון

דוד אמיד

הכרתי את דוד אמיד במעמד מיוחד במינו, כשאני רואה פתאם לפני אדם — וכלום ישנם רבים כאלה ? — אשר חש בצורך להפוך את הישגיו או את יכולתו החומריים לנחלתו הרוחנית של הציבור ; ולא רק חש בכך, אלא גם מקיים, ועושה את הדבר בפשטות, בטבעיות ובטעם טוב, שאינם נופלים מאצילותו של המעשה עצמו ; ועושה זאת, במישורים שונים, תוך שקילה ותכנון, כחלק מעיסוקו היומיומי ובתהליך של שילוב מפעל חייו בטובת הכלל.

הכרתיו תוך מילוי נטל שהטיל עלי דיקן הפקולטה למשפטים בהעדרו מן הארץ — נטל שהעניק לי סיפוק ועונג — להרצות בטכס חנוכת אולם הרצאות בפקולטה שלנו על שמו של דוד אמיד ובני משפחתו, עקב תרומה נכבדה שתורם לאוניברסיטה. בין השאר, סקרתי את פעילויות הפקולטה, במישורים שונים, תוך שימת הדגש על ההיבטים הבלתי שגרתיים של העבודה בה. מכוני המחקר שלה, הספרייה המפוארת, כתב העת הישראלי באנגלית וכתב העת "משפטים" שעתה מלא עשור ראשון להופעתו הסדירה ; הבלטתי את תרומתו של כתב העת לקידום המשפט ולעשיית הצדק במדינה, מעמדו בין כתבי העת המשפטיים הישראליים האחרים, היותו מפעל של התלמידים ומסגרת לימודית ראשונה במעלה, לטובים שביניהם, המשמשים בו עורכים וחברי המערכת.

נכחו בטכס בני משפחתו של התורם וניתן היה להרגיש כי כולם מאוחדים, בגוף ובנפש, גם בחלק זה של מפעל החיים שבראשו עומד דוד אמיד — לצאת מן הגשמיות והאנוכיות אל הרוחניות והציבור כולו, כערכים עליונים ונצחיים. והכל, גם מצדם, באותה טבעיות ופשטות. החלפנו מלים מספר לאחר הטכס והרגשתי בשאיפתו של דוד אמיד להוסיף ולהתמיד במפעלו. ואכן, לא חלפו ימים רבים והוזמנתי לפגישה שבה מסר דוד אמיד לפקולטה על מבוקשו — כי זה צורך נפשי ורוחני אצלו — לתרום למפעל "משפטים", וכמו בפעם הקודמת, תוך צירוף בני משפחתו ושיתופם לפעולה נוספת זו. גם זה היבט אופייני בפעולותיו הציבוריות של דוד אמיד — פעולות משפחתיות ולא אינדיבידואליות, בוודאי כדי להפיח בתודעתם של בניו אותה תפיסת חיים שמפעמת בו עצמו, של ראיית

החומר והגשמיות כאמצעי בלבד לשם בניית רוחניות וציבוריות טובה. אין הרגשה טובה יותר מאשר להימצא במחיצתו של אדם כזה, ובשם הפקולטה ותלמידה — כל הכבוד והתודה לו.

החל מכרך י"א של כתב העת יופיע על שערו שמו של דוד אמיד, בין שמם של המלומד הדגול, בעל השם הבינלאומי, המנוח הנס קלזן, והתלמיד והמורה הצעיר, המוכשר, ד"ר אברהם רוזנטל, שהסתלק מאתנו בטרם עת. אין ספק, כי מקום כזה ראוי לו לדוד אמיד, ייבדל לחיים ארוכים.

ש"ז פלר